

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta (HE 119/2024 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Talousvaliokunta (TaVM 18/2024 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa päästöoikeuden hintatason kehittymistä sekä valmistelee erilaisia kompensointiratkaisuja vastaamaan tilanteeseen, jossa päästöoikeuden hinta nostaa polttoaineiden hintaa kohtuuttomasti.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää rakennusten, tieliikenteen ja eräiden muiden toimialojen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti ja taloudellisesti.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Tällä lailla pannaan osaltaan täytäntöön kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY, jäljempänä *päästökauppadirektiivi*.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *polttoaineella* nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1472/1994) 2 ja 2 a §:ssä ja sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) 2 §:n 2 kohdan a ja c alakohdassa ja 2 a §:ssä tarkoitettuja polttoaineita ja energiatuotteita;

2) *kulutukseen luovutuksella* valmisteverotuslain (182/2010) 8 §:ssä tarkoitettua polttoaineen kulutukseen luovutusta;

3) *säännellyllä yhteisöllä* valmisteverotuslain 12 ja 13 §:ssä, nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 3 §:ssä ja sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 20 a ja 20 b §:ssä tarkoitettuja verovelvollisia, jotka luovuttavat polttoainetta kulutukseen ja sitä, joka luovuttaa polttoaineen verovelvolliselle ja on sopimuksen mukaan ottanut vastuun säännellyn yhteisön tehtävistä, ei kuitenkaan polttoaineen loppukäyttäjää, joka käyttää polttoaineen itse ja jonka vuotuinen polttoaineenkulutus tuottaa enintään yhden tonnin hiilidioksidia;

4) *päästöillä* säännellyn yhteisön kulutukseen luovuttamiin polttoaineisiin liittyviä hiilidioksidipäästöjä;

5) *päästöselvityksellä* tämän lain 9 §:ssä mainitun komission tarkkailuasetuksen mukaista selvitystä säännellyn yhteisön raportointikauden vuotuisista päästöistä, mukaan lukien komission tarkkailuasetuksen 75 v artiklan ja liitteen X b mukaista raporttia;

6) *poltoilla* polttoaineiden hapetusta riippumatta tavasta, jolla tällä prosessilla tuotettua lämpöä, sähköä tai mekaanista energiaa käytetään, ja muuta tähän välittömästi liittyvää toimintaa, mukaan luettuna savukaasun puhdistus;

7) *päästöoikeudella* päästökauppadirektiivin IV a luvun vaatimusten täyttämiseksi määritettyä ja siirrettävissä olevaa oikeutta päästää ympäristöön yksi hiilidioksiditonni tietyinä ajanjaksona;

8) *lineaarisella vähennyskertoimella* päästökauppadirektiivin 30 c artiklassa tarkoitettua osuutta, jolla päästöoikeuksien kokonaismäärää vähennetään vuosittain;

9) *unionin rekisterillä* päästökauppadirektiivin 19 artiklassa tarkoitettua tietojärjestelmää, jonka avulla seurataan päästöoikeuksien myöntämistä, hallussapitoa, siirtämistä ja mitätöimistä sekä taataan tarvittaessa tietojen luottamuksellisuus ja yleisön oikeus tutustua julkisiin tietoihin;

10) *markkinavakausvarannolla* markkinavakausvarannon perustamisesta unionin kasvihuonekaasupäästöjen kauppajärjestelmään, sen toiminnasta sekä direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä (EU) 2015/1814 perustettua varantoa, johon huutokaupattaviksi tarkoitettuja päästöoikeuksia siirretään tai josta niitä palautetaan huutokaupattaviksi, kun liikkeellä olevien päästöoikeuksien kokonaismäärälle mainitussa päätöksessä asetetut rajat ylittyvät tai alittuvat.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan säännelyihin yhteisöihin, jotka luovuttavat kulutukseen polttoon tarkoitettuja polttoaineita.

4 §

Soveltamisalan rajaukset

Poiketen siitä, mitä 3 §:ssä säädetään, tätä lakia ei sovelleta:

- 1) polttoaineisiin, joita käytetään teollisessa tuotannossa apuaineina tai raaka-aineina;
- 2) polttoaineisiin, joiden päästökerroin on nolla ja joiden kestävyys on osoitettu 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla;
- 3) päästökauppalain (1270/2023) soveltamisalaan kuuluvissa toiminnoissa käytettyihin polttoaineisiin;
- 4) maanpuolustuksen käyttöön erillisjakeluna toimitettuihin polttoaineisiin;
- 5) raideliikenteen käyttöön erillisjakeluna toimitettuihin polttoaineisiin;
- 6) polttoaineisiin, jotka voidaan toimittaa verottomasti alusliikenteen käyttöön nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 9 a §:n 2 momentissa tai sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla;
- 7) lentoliikenteen käyttöön toimitettuun, nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n 14 kohdassa tarkoitettuun lentobensiiniin tai 15 kohdassa tarkoitettuun lentokerosiiniin.

5 §

Säännellyn yhteisön yleiset velvollisuudet

Säännellyn yhteisön on:

- 1) haettava polttoaineen kulutukseen luovutukseen päästölupa sekä päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntä;
- 2) tarkkailtava kulutukseen luovutettujen polttoaineiden päästöjä, laadittava niistä vuosittain päästöselvitys ja huolehdittava sen todentamisesta;
- 3) palautettava unionin rekisteriin vuosittain edellisenä kalenterivuotena kulutukseen luovutamiensa polttoaineiden kokonaispäästöjä vastaava määrä päästöoikeuksia;
- 4) ilmoitettava Energiavirastolle päästöluvan mukaisen toiminnan muutoksista, päästöjen tarkkailua koskevista muutoksista ja säännellyn yhteisön vaihtumisesta.

6 §

Säännellyn yhteisön velvollisuuksien siirtäminen

Säännelty yhteisö voi sopia kaikkien tästä laista johtuvien velvollisuuksiensa siirtämisestä toiselle säännellylle yhteisölle, jos velvollisuutensa siirtävä säännelty yhteisö vastaanottaa toiselta säännellyltä yhteisöltä ainoastaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa polttoainetta.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toinen säännelty yhteisö vastaa kaikista säännellylle yhteisölle tässä laissa säädetyistä velvollisuuksista sekä Energiaviraston määräämien lupaehtojen ja päästöjen tarkkailua koskevien vaatimusten täyttämisestä. Sopimus velvoitteen siirrosta tulee tehdä kalenterivuodeksi kerrallaan.

Sopimuksesta sekä sopimuksen päättämisestä sopimuskauden aikana on ilmoitettava Energiavirastolle viipymättä. Sopimuksesta on ilmoitettava Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella.

7 §

Viranomaiset ja niiden tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa tämän lain yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä.

Energiaviraston tehtävänä on:

1) valvoa säänneltyjen yhteisöjen ja niiden käyttämien todentajien osalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista, tämän lain nojalla annettujen päätösten noudattamista sekä hoitaa muut sille tässä laissa säädetyt tehtävät;

2) toimia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY täydentämisestä vahvistamalla kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien huutokaupan ajoitusta, hallinnointia ja muita näkökohtia koskevista säännöistä annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2023/2830, jäljempänä *komission huutokauppa-asetus*, V luvussa tarkoitettuna Suomen huutokaupanpitäjänä ja unionin rekisterin kansallisista toiminnoista vastaavana rekisterinpitäjänä; ja

3) toimia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/87/EY tarkoitettua tietojen todentamisesta ja todentajien akkreditoinnista annetun komission täytäntönpäytämissä (EU) 2018/2067, jäljempänä *komission todentamisasetus*, 70 artiklassa tarkoitettuna tietojenvaihdon ja yhteistyön koordinoinnin kansallisena keskuspuhtena.

2 luku

Päästölupa, päästöjen tarkkailusuunnitelma ja päästöjen raportointi

8 §

Päästölupa

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvia polttoaineita kulutukseen luovuttavalla säännellyllä yhteisöllä tulee olla Energiaviraston myöntämä päästölupa.

Säännellyn yhteisön tulee hakea päästölupaa Energiavirastolta. Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys säännellyn yhteisön toiminnasta, polttoaineista ja niiden kulutukseen luovutuksesta, polttoaineiden loppukäytöstä sekä päästöjen tarkkailusuunnitelma.

Päästölupaa koskeva hakemus on toimitettava Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella viimeistään kaksi kuukautta ennen tämän lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan aloittamista.

Päästöluvan myöntämisen edellytyksenä on, että päästöjen tarkkailusuunnitelma ja päästöjen raportointiseksi suunnitellut toimenpiteet ovat riittävät ja asianmukaiset.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Päästölupaa koskevan hakemuksen tarkemmasta sisällöstä voidaan säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

9 §

Päästöjen tarkkailusuunnitelma

Säännellyn yhteisön on laadittava tämän lain soveltamisalaan kuuluvalla toiminnalleen päästöjen tarkkailusuunnitelma ja haettava sille Energiaviraston hyväksyntä. Päästöjen tarkkailusuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja hyväksymisen edellytyksistä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/87/EY tarkoitetusta kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista sekä komission asetuksen (EU) N:o 601/2012 muuttamisesta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/2066, jäljempänä *komission tarkkailuasetus*.

Säännellyn yhteisön on liitettävä päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskevaan hakemukseen tarpeellinen selvitys tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta sekä ilmoitettava taho, joka vastaa yhteydenpidosta Energiavirastoon.

Päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus on toimitettava Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella viimeistään kaksi kuukautta ennen tämän lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan aloittamista.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päästöjen tarkkailusuunnitelman sisällöstä.

10 §

Päästöjen tarkkailu, raportointi ja todennuttaminen

Säännellyn yhteisön on tarkkailtava kulutukseen luovutettujen polttoaineiden päästöjä kattavasti, johdonmukaisesti, luotettavasti ja tarkasti.

Säännellyn yhteisön on laadittava kunkin kalenterivuoden päästöjä koskeva päästöselvitys ja huolehdittava sen todennuttamisesta. Päästöselvitys ja siitä annettu todentamisraportti on toimitettava Energiavirastolle kalenterivuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Päästöjen tarkkailusta ja raportoinnista säädetään komission tarkkailuasetuksessa ja päästöjen todennuttamisesta komission todentamisasetuksessa. Päästöjen tarkkailussa ja raportoinnissa on noudatettava hyväksytyä päästöjen tarkkailusuunnitelmaa ja päästöluvassa asetettuja ehtoja.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päästöjen tarkkailusta ja päästöselvityksen sisällöstä.

11 §

Kestävyyden osoittaminen

Jos säännelty yhteisö ilmoittaa 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa päästöselvityksessään kulutukseen luovutetun polttoaineen päästöjen laskennassa päästökertoimeksi nollan, on polttoaineen siltä osin täytettävä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013) säädetyt kestävyyskriteerit ja säännellyn yhteisön on osoitettava tämä mainitun lain mukaisesti.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

12 §

Päästömäärän arviointi virhetilanteessa

Jollei säännellyn yhteisön päästöjen tarkkailussa, päästöselvityksen laadinnassa ja toimittamisessa tai päästöselvityksen todentamisessa ole noudatettu 10 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, Energiaviraston on arvioitava virheellisen tai puutteellisen tarkkailun tai todentamisen vaikutus säännellyn yhteisön päästöjen kokonaismäärään. Päästömäärän arvioinnista säädetään komission tarkkailuasetuksessa.

3 luku

Säännellyn yhteisön toiminnan muutos

13 §

Säännellyn yhteisön vaihtuminen

Jos päästöluvan saaneen säännellyn yhteisön tilalle tulee toinen säännelty yhteisö, on viimeksi mainitun ilmoitettava asiasta Energiavirastolle ennakkoon tai viimeistään viipymättä säännellyn yhteisön vaihduttua. Energiaviraston on ilmoituksen johdosta tehtävä päätös päästöluvan ja päästöjen tarkkailusuunnitelman siirtämisestä uudelle säännellylle yhteisölle. Päätös on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus ja tarpeelliset selvitykset on toimitettu Energiavirastolle, tai 30 päivän kuluessa säänneltyjen yhteisöjen sopimasta myöhemmästä vaihtumisen ajankohdasta.

Jos päästölupaan sisältyvästä toiminnasta ainoastaan osa siirtyy 1 momentissa tarkoitettulle toiselle säännellylle yhteisölle, sovelletaan päästöluvan myöntämistä ja muuttamista sekä päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksymistä ja muuttamista koskevia säännöksiä. Energiaviraston on ilmoituksen johdosta tehtävä päätös luvan myöntämisestä ja muuttamisesta sekä päätös päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä ja muuttamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus ja tarpeelliset selvitykset ja suunnitelmat on sille toimitettu, tai 30 päivän kuluessa säänneltyjen yhteisöjen sopimasta myöhemmästä vaihtumisen ajankohdasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tilalle tullut säännelty yhteisö vastaa kaikista säännellylle yhteisölle tässä laissa säädetyistä velvollisuuksista sekä Energiaviraston määräämien lupaehtojen ja päästöjen tarkkailua koskevien vaatimusten täyttämistä siitä alkaen, kun päästölupa ja tarkkailusuunnitelma on siirretty taikka päästölupa on myönnetty ja päästöjen tarkkailusuunnitelma hyväksytty.

14 §

Säännellyn yhteisön konkurssi

Jos säännelty yhteisö asetetaan konkurssiin, vastaa säännellyn yhteisön konkurssipesä yhteisölle 5 §:n 2 ja 3 kohdassa säädetyistä velvoitteista.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Konkurssipesän on lisäksi toimitettava Energiavirastolle 10 §:n mukaisesti laadittu ja todennettu erillinen selvitys siitä, miltä osin säännellyn yhteisön edellisen kalenterivuoden päästöt ovat syntyneet konkurssiin asettamisen jälkeen.

Konkurssipesä on velvollinen palauttamaan säännellyn yhteisön konkurssiin asettamisen jälkeen syntyneitä todennettuja päästöjä vastaavan määrän päästöoikeuksia 24 §:n mukaisesti.

Konkurssipesän hoitajan on ilmoitettava säännellyn yhteisön konkurssiin asettamisesta Energiavirastolle 30 päivän kuluessa konkurssin alkamisesta.

15 §

Päästöluvan ja päästöjen tarkkailusuunnitelman muuttaminen

Säännellyn yhteisön on ilmoitettava ennakkoon Energiavirastolle sellaisesta toiminnan muutoksesta, joka voi edellyttää päästöluvan tai päästöjen tarkkailusuunnitelman muuttamista. Ilmoitus tulee tehdä Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella.

Energiavirasto arvioi muutoksen merkittävyyden ja, jos säännellyn yhteisön ilmoittama muutos on merkittävä, Energiaviraston on muutettava päästölupaa tai päästöjen tarkkailusuunnitelmaa koskevaa päätöstä. Jos muutos ei ole merkittävä, Energiaviraston on ilmoitettava asiasta viipymättä säännellylle yhteisölle. Tarkkailusuunnitelman muuttamisen edellytyksistä säädetään komission tarkkailuasetuksessa.

Jos komission tarkkailuasetuksessa edellytetään päästöjen tarkkailusuunnitelman muuttamista, on Energiaviraston kehotettava säänneltyä yhteisöä hakemaan muutosta. Säännellyn yhteisön on toimitettava päästöjen tarkkailusuunnitelman muutoshakemus Energiaviraston asettamassa määräajassa.

16 §

Päästöluvan ja päästöjen tarkkailusuunnitelmapäätöksen peruuttaminen

Energiaviraston on peruutettava säännellyn yhteisön päästölupa, jos säännelty yhteisö lopettaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan tai siirtää velvoitteensa 5 §:ssä tarkoitettulla sopimuksella toiselle säännellylle yhteisölle. Säännellyn yhteisön on ilmoitettava toiminnan lopettamisesta Energiavirastolle välittömästi lopetettuaan toiminnan.

Energiavirasto voi peruuttaa päästöluvan, jos säännelty yhteisö:

1) on olennaisesti rikkonut päästöoikeuksien vuosittaista palauttamista, päästöjen tarkkailua, raportointia tai todentamista koskevia velvoitteitaan eikä viraston kehotuksesta huolimatta ole täyttänyt velvoitteitaan;

2) ei Energiaviraston kehotuksesta huolimatta ole ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai muista toiminnan muutoksista tai päästöjen tarkkailua koskevista muutoksista, jotka voivat edellyttää päästöluvan tai päästöjen tarkkailusuunnitelman muuttamista.

Päästöluvan peruuttamista koskevan asian voi panna vireille säännelty yhteisö tai Energiavirasto. Jos säännellyn yhteisön päästölupa peruutetaan, peruutetaan myös sen päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntä.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

4 luku

Päästöoikeuksien kokonaismäärä, liikkeelle laskeminen ja unionin rekisteri

17 §

Päästöoikeuksien liikkeelle laskeminen ja voimassaolo

Päästöoikeudet lasketaan liikkeelle huutokauppaamalla, jollei niitä siirretä markkinavakausvarantoon päästökauppadirektiivin 30 d artiklan mukaisesti.

Päästöoikeudet ovat voimassa toistaiseksi päästökauppadirektiivin 13 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

18 §

Suomen osuus päästöoikeuksien kokonaismäärästä

Suomen osuus huutokaupattavien päästöoikeuksien kokonaismäärästä määräytyy päästökauppadirektiivin 30 d artiklan mukaisesti.

19 §

Päästöoikeuksien huutokauppaaminen

Energiavirasto huutokaupaa Suomen osuuden päästöoikeuksista Euroopan komission ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteisesti valitseman huutokauppapaikan kautta. Huutokauppapaikan nimeämisestä säädetään komission huutokauppa-asetuksen 26 artiklassa ja huutokauppapaikan jäsenvaltioille tarjoamista palveluista mainitun asetuksen 27 artiklassa.

Energiavirasto vastaanottaa Suomelle kuuluvat huutokauppatulot ja tulouttaa saadut tulot valtiolle.

Huutokauppojen toteuttamisesta sekä luonnollisen ja oikeushenkilön osallistumisoikeudesta säädetään huutokauppa-asetuksessa.

20 §

Huutokauppatulojen käyttö

Suomelle kuuluvat huutokauppatulot tai niitä vastaava summa tulee käyttää päästökauppadirektiivin 10 ja 30 d artiklan mukaisiin toimintoihin.

Suomen tulee raportoida tulojen tai niitä vastaavan summan käytöstä vuosittain Euroopan komissiolle.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

21 §

Unionin rekisteri ja päästöoikeustilinpitoa koskevat vaatimukset

Säänneltyllä yhteisöllä tulee olla päästöoikeustili unionin rekisterissä.

Energiaviraston tehtävistä unionin rekisterin kansallisena valvojana säädetään päästökauppain lain 69 §:ssä.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettujen päästöoikeuksien hallussapidosta, siirtämisestä ja mitätöinnin kirjaamisesta unionin rekisteriin sekä yleisön oikeudesta tutustua rekisterissä oleviin tietoihin ja tietojen salassapidosta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY täydentämisestä unionin rekisterin toiminnan osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2019/1122, jäljempänä *komission rekisteriasetus*.

5 luku

Päästöoikeuksien hallussapito ja palautusvelvollisuus

22 §

Päästöoikeuksien hallussapito ja siirtäminen

Päästöoikeuksia voi pitää hallussaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Kunkin sellaisen henkilön päästöoikeudet, jolle tai jolta päästöoikeuksia siirretään, kirjataan omalle tililleen unionin rekisteriin.

Päästöoikeuksia voidaan siirtää henkilöiden välillä Euroopan unionissa. Päästöoikeuksia voidaan siirtää Euroopan unionin jäsenmaissa olevien henkilöiden ja kolmansissa maissa olevien henkilöiden välillä, jos kolmansien maiden päästökauppajärjestelmien mukaiset päästöoikeudet on tunnustettu.

23 §

Velvollisuus palauttaa päästöoikeuksia

Säännellyn yhteisön on palautettava päästöoikeuksien huutokauppojen käynnistyttyä unionin rekisteriin vuosittain toukokuun loppuun mennessä edellisenä kalenterivuonna kulutukseen luovuttamiensa tämän lain soveltamisalaan kuuluvien polttoaineiden päästöjä vastaava määrä päästöoikeuksia.

24 §

Päästöoikeuksien mitätöinti

Päästöoikeudet mitätöidään 23 §:ssä tarkoitetun palauttamisen jälkeen. Päästöoikeuksien mitätöinnistä säädetään komission rekisteriasetuksessa.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka unionin rekisterissä olevalla tilillä päästöoikeudet ovat, voi mitätöidä päästöoikeudet itse tai kirjallisesti pyytää Energiavirastoa mitätöimään ne puolestaan.

Energiaviraston on mitätöitävä päästöoikeudet viivytyksettä.

6 luku

Todentaminen

25 §

Todentaja

Todentajan on oltava säännelystä yhteisöstä riippumaton ja suoritettava tehtävänsä ammattimaisen johdonmukaisesti ja objektiivisesti.

Todentajan on tunnettava päästökauppadirektiivin säännökset, päästökauppaa koskevat standardit ja päästöjen tarkkailua ja raportointia koskevat säädökset ja ohjeasiakirjat. Todentajan on tunnettava todennettavia toimintoja koskevat lainsäädännölliset ja hallinnolliset vaatimukset. Lisäksi todentajan on tunnettava polttoaineiden kulutukseen luovuttamisen tavat, erityisesti lukujen keräämistä, mittaamista, laskentaa ja raportointia koskevien tietojen syntytavat.

Todentajaa koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi komission todentamisasetuksessa.

26 §

Todentajan hyväksyminen

Todentajan hyväksyntää tulee hakea Energiavirastolta. Hyväksyntää koskevaan hakemukseen, hyväksymisen edellytyksiin ja hyväksymisestä annettavaan päätökseen sovelletaan, mitä päästökauppalain 80 ja 81 §:ssä säädetään.

Todentajaksi voidaan hyväksyä myös päästökauppalain nojalla hyväksytty sekä akkreditoitu todentaja laajentamalla todentajan pätevyysalue kattamaan tämän lain mukainen toiminta.

Todentajan on ilmoitettava Energiavirastolle toimintansa muutoksista, joilla voi olla vaikutusta hyväksymisen edellytyksiin. Energiavirasto voi muuttaa todentajan hyväksymistä koskevaa päätöstään. Pätevyysalueen muuttamiseen sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään todentajan hyväksymisestä.

27 §

Käytettävä todentaja

Säännellyn yhteisön on käytettävä vuotuisen päästöselvityksen todennuttamiseen todentajaa, joka on hyväksytty tämän lain nojalla.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

28 §

Todentajan tehtävät

Todentajan tehtävistä säädetään komission todentamisasetuksessa, komission tarkkailuasetuksessa, tässä laissa ja tämän lain nojalla annetuissa säännöksissä.

Todentajan palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

29 §

Toimipaikkakäynnit

Säännellyn yhteisön on järjestettävä todentajalle pääsy kaikkiin todentamisen kohteena oleviin muihin kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin, sekä annettava todentajalle kaikki todentamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Todentajan toimipaikkakäynneistä todentamisen aikana säädetään komission todentamisasetuksessa.

Komission todentamisasetuksessa säädetään päästöjen todentamisesta ilman toimipaikkakäyntiä. Energiavirasto arvioi säännellyn yhteisön hakemuksesta edellytykset todentamiselle ilman toimipaikkakäyntiä. Hakemus on toimitettava Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella todentamista edeltävän vuoden lokakuun loppuun mennessä.

Virtuaalisen toimipaikkakäynnin edellytyksistä ja toimivaltaisen viranomaisen luvasta säädetään komission todentamisasetuksessa.

30 §

Todentamisraportti

Todentajan on laadittava säännellyn yhteisön päästöselvityksen todennuksesta todentamisraportti, josta tulee käydä ilmi todentamisen kannalta oleelliset seikat komission todentamisasetuksessa säädettyjen edellytysten mukaisesti. Todentamisraportti on annettava Energiaviraston hyväksymällä lomakkeella.

Todentajan on säilytettävä komission todentamisasetuksen 43 z artiklassa tarkoitettut tiedot, todentamisraportti ja sisäiset todentamisasiakirjat kymmenen vuoden ajan todentamisraportin antamisesta.

31 §

Huomautus, varoitus ja todentajan hyväksymistä koskevan päätöksen peruuttaminen

Jos todentaja ei täytä todentajan hyväksymiselle säädettyjä edellytyksiä, toimii hyväksymispäätöksen ehtojen vastaisesti tai toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai komission todentamisasetuksen tai komission tarkkailuasetuksen vastaisesti, Energiavirasto voi antaa todentajalle huomautuksen tai varoituksen.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Jos todentajan toiminnassa on ilmennyt olennaisia ja vakavia puutteita tai laiminlyöntejä eikä todentajalle annettu huomautus tai varoitus ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden tai laiminlyöntien korjaamiseen, Energiavirasto voi peruuttaa hyväksymisen. Energiaviraston on asetettava määräaika puutteiden tai laiminlyöntien korjaamiseksi ennen hyväksynnän peruuttamista.

7 luku

Valvonta ja seuraamukset

32 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Energiavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot Verohallinnolta, säännellyltä yhteisöltä ja todentajilta.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain täytäntöönpanoa ja seuranta varten välttämättömät tiedot Energiavirastolta.

Energiavirastolla on oikeus saada komission rekisteriasetuksessa tarkoitettulta tilinomistajalta ja tilille nimetyiltä edustajilta salassapitosäännösten estämättä ilman aiheutonta viivytystä sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 7 luvun 1 §:n 4 momentissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Energiavirastolla on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus säännellyn yhteisön hallinnassa olevissa muissa kuin pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Säännellyn yhteisön on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle viranomaiselle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmässään olevat tallenteet, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa, sekä järjestettävä pääsy tällaisiin laitteisiin ja laitteistoihin. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

33 §

Oikeus luovuttaa tietoja viranomaiselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Energiavirastolla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä:

1) Finanssivalvonnalle huutokauppa-asetuksessa tarkoitettujen tehtävien hoitamista sekä päästöoikeuksien markkinoiden valvomista varten välttämättömiä tietoja;

2) keskusrikospoliisille ja rahanpesun selvittelykeskukselle niiden tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja;

3) Tilastokeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle niiden tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja;

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

4) Verohallinnolle sen tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja.

34 §

Päästöoikeuden ylitysmaksu

Energiaviraston on määrättävä säännelty yhteisö maksamaan valtiolle päästöoikeuden ylitysmaksu, jos säännelty yhteisö ei palauta toukokuun loppuun mennessä edellisen kalenterivuoden päästöjään vastaavaa määrää päästöoikeuksia 23 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Ylitysmaksu on 100 euroa kultakin hiilidioksidiekvivalenttitonnilta, jolta päästöoikeuksia ei ole palautettu. Vuodesta 2013 alkaneesta päästökauppaudesta lukien ylitysmaksua korotetaan Euroopan kuluttajahintaindeksin muutoksen mukaisesti.

35 §

Ylitysmaksun täytäntöönpano

Ylitysmaksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Ylitysmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

36 §

Päästöoikeuksien palauttamisen laiminlyöntiä koskevat muut seuraamukset

Säännellyn yhteisön on palautettava päästöoikeuksia siltä osin, kun niitä on 34 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla palauttamatta. Palautus on tehtävä viimeistään seuraavan vuoden päästöoikeuksia palautettaessa.

Energiavirasto julkaisee vuosittain tiedot säännellyistä yhteisöistä, jotka eivät ole palauttaneet päästöoikeuksia 23 §:n mukaisesti.

Energiavirasto kuittaa konkurssiin asetetun säännellyn yhteisön tilillä olevat päästöoikeudet, jos säännelty yhteisö tai konkurssipesä ei palauta toukokuun loppuun mennessä edellisen kalenterivuoden ja sitä edeltäneiden kalenterivuosien päästöjä vastaavaa määrää päästöoikeuksia siltä osin kuin päästöoikeuksia on palauttamatta kyseisiltä kalenterivuosilta. Päästöoikeustililtä kuittaan ensisijaisesti konkurssin alkamisen jälkeen aiheutuneita päästöjä vastaava määrä päästöoikeuksia.

Energiavirasto voi jättää kuittaamatta päästöoikeudet, jos konkurssipesä jatkaa säännellyn yhteisön toimintaa.

37 §

Päästöoikeuksien luovutuskielto

Energiaviraston on kiellettävä säänneltyä yhteisöä luovuttamasta päästöoikeuksia, jos se ei ole toimittanut tyydyttäväksi todennettua 10 §:ssä tarkoitettua päästöselvitystä huhtikuun loppuun

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

mennessä edeltäneen vuoden päästöistä. Kielto on voimassa, kunnes edeltäneen vuoden päästö-määrä on arvioitu.

Jos säännelty yhteisö asetetaan konkurssiin, päästöoikeuksia ei saa luovuttaa konkurssiin asetetun toimijan hallinnassa olleelta tililtä ennen kuin konkurssipesä tai uusi säännelty yhteisö on palauttanut konkurssia edeltäneeltä ja konkurssin ajalta syntyneitä päästöjä vastaavat palauttamatta olevat päästöoikeudet.

Energiavirasto voi konkurssipesän hakemuksesta kohdistaa 2 momentin mukaisen luovutusrajoituksen koskemaan vain edellisiltä kalenterivuosilta palauttamatta olevia päästöoikeuksia sekä kuluvan kalenterivuoden aikana syntyneitä todennettuja päästöjä ja Energiaviraston arvioimia kuluvan kalenterivuoden aikana syntyviä päästöjä vastaavaan määrään päästöoikeuksia.

38 §

Hallintopakko

Energiavirasto voi velvoittaa sen, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, oikaisemaan laiminlyöntinsä tai muutoin täyttämään velvollisuutensa. Muun velvoitteen kuin päästöoikeuksien palauttamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta, keskeyttämisuhasta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

39 §

Polttoaineen jakelun päästökaupparikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö hakea 8 §:ssä tarkoitettua päästölupaa taikka 9 §:ssä tarkoitettua päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää,

2) laiminlyö 13 tai 15 §:n mukaisen ilmoituksen tekemisen tai ilmoittaa vääriä tietoja,

3) laiminlyö 9, 10 tai 14 §:ssä tarkoitettua tarkkailusuunnitelman hyväksynnän edellyttämän selvityksen laatimisen tai päästöselvityksen laatimisen tai ilmoittaa niissä vääriä tietoja taikka laiminlyö toimittaa mainittujen pykälien mukaisesti selvityksen tai 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua todentamisraportin, taikka

4) laiminlyö esittää tiedonsaanti- ja tarkastusoikeutta koskevassa 32 §:n 4 momentissa tarkoitettua asiakirjat ja tallenteet,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *polttoaineen jakelun päästökaupparikkomuksesta* sakkoon.

Energiaviraston tulee tehdä esitutkintaa varten ilmoitus havaitsemastaan 1 momentissa tarkoitettua teosta tai laiminlyönnistä, kun teko tai laiminlyönti liittyy säännellyn yhteisön tämän lain mukaisiin velvoitteisiin. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

40 §

Viranomaisten maksulliset suoritteet

Energiavirastolla on oikeus periä tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen, hyväksymisen ja muun asian käsittelystä maksu. Energiavirastolla on lisäksi oikeus periä maksu tehtävistä, jotka koskevat 21 §:ssä tarkoitetun unionin rekisterin tilien hallinnointia.

Energiaviraston maksullisista suoritteista ja niistä perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla.

8 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

41 §

Muutoksenhaku

Todentajan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta Energiaviraston julkisoikeudellisesta suoritteesta perimään maksuun säädetään kuitenkin valtion maksuperustelaissa.

42 §

Päätöksen täytäntöönpano

Tämän lain 8, 9, 12, 13, 15 ja 26 §:n nojalla tehtyä päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei päätöksen tehnyt viranomainen tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

9 luku

Voimaantulo

43 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poiketen siitä, mitä 8 §:n 3 momentissa ja 9 §:n 3 momentissa säädetään, mainituissa momenteissa tarkoitetut hakemukset on tehtävä viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2025, jos tässä laissa tarkoitettu toiminta on käynnistynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Eduskunnan vastaus EV 169/2024 vp

Helsingissä 13.12.2024

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri